

Terörizme Karşı Mücadele Modelleri ¹

Sadat DEMİRCİ ²

Uluslararası İlişkiler Uzmanı-İZMİR

Özet

Bu çalışmada, terörizme karşı yürütülen mücadele modelleri incelenmektedir. Terörizme karşı mücadele, son dönemlerin en sık kullanılan terimlerinden biridir. Mücadele modelleri, belirlenen terörizm kavramına göre değişmektedir. Bir devlet, bağımsızlık mücadelesi veren etnik grupların “terörist” olarak nitelendirilmesi gerektiğini savunurken özgürlüklerinin kısıtlandığını düşünen bir diğer grup ise “devlet terörü” nitelemesini kullanmaktadır. Bu karışıklık terörizmle mücadeleyi birçok yönden frenlediği gibi daha da zorlaştırmaktadır. Bu çerçevede; çalışmada Birleşmiş Milletler Örgütü’nün “Terörizm ile ilgili Kapsamlı Taslak Sözleşmeleri” ve BM’nin 1373 sayılı Kararı incelenmektedir. Ayrıca terör olayları yüzünden ciddi ölçüde sarsılan AB ve ABD’nin terörizme karşı daha etkili bir mücadele yürütmek için kurduğu önemli komite ve savunma birimleri ele alınmaktadır. Çalışma, terörizme karşı mücadelenin önünde duran terörizm kavramının tanımlanmaması sorununu incelemekte, devletlerin “terörizme karşı mücadele” adı altında belirledikleri savunma ve mücadele yasalarının analizini yapmakla birlikte uluslararası örgütlerin “mücadele modellerini” değerlendirmektedir.

Anahtar sözcükler: Terörizme Karşı Mücadele, 11 Eylül Saldırıları, AB, BM, ABD, Uluslararası Hukuk.

Combating Against Terrorism Models

Abstract

In this study, combating against terrorism models is investigated. Combating against terrorism is one of the terms that are used very often, recently. Combating models changes according to determined concept of terrorism. A government defines an ethnic group, which fights for its independency, as terrorist. On the other hand, a group of people believes that the government limits their freedom; they deal with “state terrorism” It is very difficult to combat against terrorism, due to this chaos. In this context, the study evaluates combating against terrorism United Nations perspectives point of view. Important European and American institutions combating against terrorism are also evaluated. Difficulties of combating against terrorism are analyzed and combating models among states are evaluated in this study.

Key words: Combating against terrorism, the September 11 Attacks, EU, UN, the United States, International Law.

¹ Bu makale 29.11.06 tarihinde Ankara Üniversitesi’nde tamamlanan “Küresel Terörizm” başlıklı Doktora Tezinin bir bölümünün revize edilmiş şeklidir.

² E-posta: saade79@yahoo.com

Giriş

“Terörizme karşı mücadele” kavramı Batı medyasında ilk kez XIX. yüzyılın sonuna doğru Rus İmparatorluğu ile Batı ülkelerinin siyasi liderlerine karşı yapılan anarşist saldırıları durdurmayı amaçladıklarını açıklamak için kullanılmıştır. 2 Nisan 1881 tarihinde bu başlıkla bir yazı yayımlayan ilk gazete The New York Times olmuştur. O dönemlerde anarşistlerin çoğu kendilerini terörist olarak adlandırmış olsalar da bu denli agresif bir sıfat taşımamaktaydı. Uluslararası toplumun bu terime karşı ilgisi İngiliz hükümetinin 1940 yılında Filistin’de Yahudi terör örgütü ile yaptığı mücadele sırasında artmıştır. İngiliz hükümeti, “İrgun” ve “Lehi” terör örgütü ve sempatizanlarına karşı ilan ettiği savaşı bu terimle açıklamıştır.

“Terörizme karşı mücadele” terimi 11 Eylül saldırılarından sonra tekrar hatırlanmış, ama bu kez yeni bir anlam daha kazanmıştır. Bu sefer basit bir “terör” kavramı yoktur. Dolayısıyla mücadele de kolay olmayacaktır. Dünya küreselleşme yolunu tutarken “terörizm kavramının” yanına “ küresel terörizm” kavramı da eklenmiş ve terörizmin amacı değiştiği gibi yöntemleri de daha acımasız bir şekil almıştır. 11 Eylül saldırılarından sonra dönemin Başkanı Bush medyaya verdiği demeçlerde “Biz terörizme karşı açtığımız savaşı kazanacağız” ifadesini kullanmıştır. Bu ifade daha sonra sıkça yazılmaya ve kullanılmaya başlanmıştır. 20 Eylül 2001 tarihinde Bush, Kongre’de yaptığı konuşma sırasında “Terörizme karşı mücadele El Kaide terör örgütü ile başlayacak ama bununla son bulmayacaktır. Savaş tüm terör örgütleri tespit edilip yok edilene kadar sürecektir” demişti.³ Daha sonra “terörle mücadele” doktrinini açıklarken, bunun bir soğuk savaşa benzediğini ifade ederken, aynı zamanda da özgürlük ve demokrasiye karşı gelenlere karşı açılan ideolojik bir savaş olduğunu belirtmiştir.

7 Eylül 2005 tarihinde Londra’da gerçekleşen terörist saldırılardan sonra “Terörizme karşı yapılan Amerikan modeli mücadele ve stratejiler” birçok eleştiriye maruz kalmıştır. “Terörizme karşı mücadele”nin yeni silahlar ve stratejiler uygulayarak bu denli geniş çapta saldırılara maruz kalma riskini ortadan kaldırması gerekirdi. Bunun için öncelikle kimin kime karşı savaş açtığının, teröristlerin kim olduğunun ve terörizm kavramının net bir şekilde açıklanması gerekmektedir. “Terörizme karşı mücadele” terimi, sadece Birleşmiş Milletler (BM) ve diğer uluslararası örgütlerin terörizmi ortadan kaldırmak için gerekli noktaları belirleyen raporlarında yer almakla kalmamalıdır. Bunun için tüm ülkelerin mücadeleyi ortak yürüteceği yönleri belirleyerek ortak bir mücadele için stratejiler belirlemesi gerekmektedir.

³ “Strategiya Natsionalnoy Bezopasnosti SŞA” (ABD’nin Milli Güvenlik Stratejisi), <http://www.nlvp.ru/reports/52.html>, (2002).

Çalışmada ayrıca BM'nin uluslararası terörizme karşı hazırladığı kapsamlı taslak sözleşmesi ve daha etli bir mücadele yürütmek için kurduğu Kontra Terörizm Komitesinin yaptığı çalışmalar incelenmektedir. Bununla birlikte 11 Eylül saldırısı ve Avrupa'da gerçekleşen büyük çaplı terör saldırılarından sonra terörizmle mücadele konusunda birleşen ülkeler ve kurulan ortak komiteler ele alınmaktadır.

1. Terörizmle Mücadelede Terörizm Tanımlama Sorunu

Terörizmle mücadelede en büyük engel, uluslararası hukuk biliminde olduğu gibi devletlerarasında da terörizmin genel kabul görmüş tek bir tanımının olmamasıdır. Sınırın bir tarafında suçlu olarak nitelendirilen bir saik, sınırın diğer tarafına geçtiğinde ulusal kurtuluş savaşçısı olarak görülmektedir.⁴ H. Zafer'e göre tanım sorunu şu şekilde açıklanmaktadır: "Terör, çok genel anlamıyla devlete yönelik şiddet içeren hareketler olduğundan siyasal sistemlerdeki farklılıktan dolayı bu kavramın anlamı ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Nitekim terörü konu alan milletlerarası çatışmalar da bunu açıkça ortaya koymaktadır. Batılı devletlere göre milletlerarası terör, şahısların yabancılara karşı uyguladığı siyasi saikli, askeri olmayan şiddet kullanımı veya bir devletin menfaatlerine zarar veren veya bir devleti veya milletlerarası bir teşkilatı belirli bir davranışa zorlayan şiddet uygulamasıdır. Buna karşılık Üçüncü Dünya Devletleri, bir taraftan milli özgürlük hareketlerini ve halkların yabancı egemenliğinin her türüne karşı uyguladıkları şiddet hareketlerini terör kavramı dışına çıkarmak isterken, diğer taraftan kolonyal, ırkçı, yabancı rejimlerin baskı altındaki halklara karşı uygulamalarını devlet terörü kavramı altında terör kavramı içine sokmaya çalışmışlardır. Terörizmin birden fazla çeşidinin olması ve ahlaki ve siyasi değerlendirmelerdeki farklılıklar nedeniyle birinin terörist olarak nitelendirdiğini diğerinin 'bağımsızlık savaşçısı' olarak nitelendirilmesi bu kavramın bugüne kadar objektif bir tanımının yapılmasını engellemiştir".⁵

Terörizmin evrensel bir tanımının yapılması gerektiği konusunda birçok yazarın görüş ayrılığında olduğu gözlenmektedir. Terörün her şeyden önce bir tanımının yapılması gerektiğini vurgulayan uzmanlardan Wardlaw⁶, "terörizmin kontrol altına alınmasındaki en önemli sorun bu kavramın

⁴ Sertaç, H. Başeren, "İnsan Hakları ve Terörizm", **İnsan Hakları ve Güvenlik** içinde, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, No 1, Ankara, 2001, s.195-224

⁵ Hamide, Zafer, "**Sosyolojik Boyutuyla Terörizm**", Beta Basın Yayın, İstanbul, 1999, s. 4-5.

⁶ Grant, Wardlaw, "**Political Terrorism: Theory, Tactics and Countermeasures**, Cambridge University Press, 1982, p. 19

tanımlanmasıdır” demektedir. Aynı görüşü paylaşan bir diğer uzman S. Başeren, devletlerin ortak bir terörizm tanımlama yapmasıyla terörizmle mücadele de sorunun aşılacağına işaret etmektedir.⁷

Buna karşın, terörizmin tanımının yapılmamasının daha iyi ve daha uygun olduğunu iddia eden görüşler de vardır. Bu görüşü paylaşan yazarlar ise, uluslararası terörizmi tanımlamak için harcanan çabaları zaman kaybı olarak görmekteler; tanımın yapılmasının imkânsızlığına işaret ederek çözümün terörizmi tanımlamak yerine, çocukları öldürme, rehin alma, uçak kaçırma gibi suç unsurları üzerinde yoğunlaşılması gerektiğini belirtmektedirler.⁸ Bu çerçevede örneğin H. Zafer, tanımların amaç değil, düşünmeye yardımcı araç olduğunun ve terörizm sorununu tamamıyla çözmek için tanımlamanın yeterli olmadığını altını çizmektedir.⁹

2. Birleşmiş Milletler Örgütünün Terörizm ile İlgili Kapsamlı Taslak Sözleşmeleri

Terörizme karşı kapsamlı sözleşme taslağı 9 Aralık 1994'te alınan 49/60 sayılı BM Genel Kurulu kararının ekinde yer alan “*Uluslararası Terörizme Karşı Gereken Önlemler*” bildirisi ile başlamıştır.¹⁰

BM'nin hukuk işleri ile ilgilenen 6. Komite ve BM Genel Kurulu tarafından 17 Aralık 1996 tarihinde kabul edilen ve 52/210 sayılı karar doğrultusunda kurulan *Ad Hoc Komitesi* aracılığıyla Uluslararası Terörizmi Kapsayıcı Taslak Sözleşmesi (Comprehensive Convention on International Terrorism) hazırlık çalışmalarını sürdürmektedir. Aslında bu alandaki çabalar 1994 yılında alınan 49/60 sayılı Genel Kurul Kararı'na ekli Deklarasyon ile başlamaktadır. Bu deklarasyon ile BM üye devletlerine konunun bütün yönlerini içeren kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturmak amacı ile terörizmin önlenmesi ve ortaya çıkmasının engellenmesine yönelik uluslararası hukuk hükümlerinin kapsamının acilen gözden geçirilmesi çağrısı yapılmıştı. Bu belge en son 25 Ağustos 2001 tarihinde hazırlanarak BM Genel Kurulu'nun 56. 2001 Eylül - Aralık oturumunda yeniden gözden geçirilmiştir ve tamamlama görevi 6. Komite'ye verilmiştir.¹¹ Bu bildiriye, BM'ye üye devletlerin terörizmi önlenmek ve ortaya çıkmasını engellemek amaçlı kapsamlı bir hukuki düzenleme oluşturması gerektiği çağrısında

⁷ Sertaç, H. Başeren, **a.g.m.**, s. 200

⁸ Fatma, Taşdemir, **a.g.e.**, s. 12

⁹ Hamide, Zafer, **a.g.e.**, s. 5

¹⁰ “Deyatelnost Organizatsiyi Obyedinyennih Natsiy v Oblasti Borbi s Terrorizmom”, <http://www.un.org/russian/document/scdocs/committees/1373/action.html>, (9 Aralık 1994).

¹¹ “Deyatelnost Organizatsiyi Obyedinyennih Natsiy v Oblasti Borbi s Terrorizmom”, <http://www.un.org/russian/document/scdocs/committees/1373/action.html>, (9 Aralık 1994).

bulunulmuştur. Bu çabalar kısmen sonuç vermiş ve yukarıda belirtildiği gibi 1997 Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Sözleşme ile 1999 Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme kabul edilmiştir. Fakat önceliklere ek olarak kabul edilen bu spesifik terörist eylemleri ele alan anlaşmaların dışında genel ve kapsayıcı bir anlaşma henüz yapılamamıştır. Kapsayıcı anlaşma hazırlanması çalışmalarında görüldüğü üzere ülkelerin tamamı teröre karşı olduklarını ifade etmelerine ve terörle mücadele edilmesi gerektiği hususunda hemfikir olmalarına rağmen bazı konular hakkındaki önemli anlaşmazlıklar görüşmelerin uzlaşma ile sonuçlanmasını engellemektedir. Aşağıda belirtilen görüş ayrılıkları belirlenmiştir:

- Terörün hukuksal tanımı
- Terörizm ile sömürgecilik karşıtı ve ulusal kurtuluş hareketleri arasındaki ilişki
- Devletlerin silahlı kuvvetlerinin faaliyetleri¹²

Ad Hoc Komite toplantılarında delegasyonun görüş ayrılıklarına rağmen 27 maddenin büyük kısmının görüşülmesi hızlı bir ilerleme kaydetmiştir. 2002 yılında 6. Komite, önerilen çalışma grubunu oluşturmuş ve Sri Lankalı Rohan Perera'yı başkan seçmiştir. Komite 51/210 sayılı Karar uyarınca Grubun tüm BM üyesi devletler ile BM uzman kurumlarına ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'na açık olmasını kararlaştırmıştır.¹³ Ad Hoc Komite aynı zamanda Nükleer Terörizmin Önlenmesi ile ilgili Uluslararası Sözleşme Taslağı (International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism) hazırlamakla görevlidir. Ayrıca Taslak Sözleşme'nin 4. maddesi, nükleer silaha sahip devletler tarafından bu silahların olası kullanımının meşru görülmesi olarak yorumlanabileceği konusunda kaygıları öne çıkmaktadır.

Uluslararası Terörizme Karşı Kapsamlı Taslak Sözleşmesine taraf olan ülkeler, iç hukuklarında terör eylemlerini bir “suç” olarak belirteceklerdir. Taslağa göre, kendilerini haklı çıkartacak siyasi, ideolojik, etnik, dini veya diğer şartlar ne olursa olsun, kamuoyunu tehdit eden ve terör amaçlı hareket eden her siyasi grup veya şahısın suçu beyan edilecek ve işlediği suçun ağırlığına göre cezalandırılacaktır.¹⁴ Bunun dışında “Devletlerin bir başka devlete karşı yapılacak terörist eylem hazırlıkları için topraklarının kullanılmasını önleyecek tedbirler alması, diğer ülke hükümetleri ile bilgi

¹² İbrahim, Kaya, “Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=3>, (22 Ekim 2004).

¹³ Report of the Ad Hoc Committee Established by General Assembly Resolution 51/210 of 17 December 1996 Fifth Session, A /56/37,13 February 2001.

¹⁴ İbrahim, Kaya, “Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=3>, (22 Ekim 2004).

alışverişinde bulunması, mülteci statüsü vermeden önce talepte bulunan şahsın terörist faaliyetlerde bulunmadığından emin olması gerekmektedir.

Sözleşmeye taraf ülkelerin terörist suçlara karşı ciddi hukuki önlemler almaları gerekmektedir. Sözleşmeye göre terörizm eylemlerinde veya hazırlıklar sırasında yer alan ya da eylem hazırlıkları için destekte bulunan şahıs her kim olursa olsun yargılanması ve cezalandırılması gerekmektedir.¹⁵ Bunun dışında “Devletler, terör suçu ile aranan ya da ülkesine karşı siyasi suç işleyen şahısları yargılamakla veya iade etmekle yükümlüdür. Bu sözleşmeye ek olarak terör suçu ile aranan şahısların iadesi ile ilgili anlaşma düzenlenmiştir. Bu anlaşmaya göre “Devletlerarasında suçluların iadesi ile ilgili bir anlaşma olmadığı halde bile, bu anlaşma doğrultusunda iade yapılabilecektir. İade yapılmadığı durumda suçlu bulunduğu ülke devleti tarafından yargılanmalıdır.”

Bu belgeye göre devletler olduğu gibi uluslararası kurumlar da terörizme karşı mücadele için uluslararası hukuk çerçevesinde bir iş birliği kurarak faaliyetlerini sürdürmeleri gerekmektedir.

Taslağa göre taraf ülkelerin terör eylemlerinin önlenmesi ve cezalandırılmasında işbirliğinde bulunması gereklidir. Henüz üzerinde uzlaşma olmamakla birlikte terörist eylem veya suç bir kişinin hukuk dışı ve kasten silahlar, patlayıcılar veya öldürücü araçlarla başka bir kişiye, insan topluluklarına veya mülke zarar vermesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması çok muhtemel, şiddet uygulaması veya uygulama tehdidinde bulunması olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda kişinin bu tür suç işlemeye teşebbüs etmesi, suçta yer alması, başkalarının bu suçu işlemesini organize etmesi de tanım kapsamı içerisindedir. Taslağa devletlerin silahlı kuvvetlerinin yaptığı eylemlerin kapsam dışı olduğu hükmü konmuştur. Özellikle İsrail devleti güvenlik güçlerinin bu kapsamda korunduğu düşünülmüş olup bunu dengelemek amacıyla Arap ülkeleri, Malezya, İran ve İslam Konferansı Örgütü terörizm ile meşru ulusal kurtuluş, bağımsızlık ve özgürlük hareketleri arasında bir ayrımın gözetilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu anlayışa göre BM kararlarında işgal edilmiş topraklar olarak adı geçen ve açıkça kendi geleceğini belirleme (self-determinasyon) hakkı bulunduğu belirtilen Filistin topraklarında yaşayanların mücadeleleri terörizm olarak nitelendirilemez. Buna karşın devlet yetkilileri eliyle işlenen ve yukarıdaki tanıma giren terör eylemlerinin de sözleşme kapsamında olması gerektiği belirtilmiş ve devlet teröründen söz edilmiştir¹⁶.

¹⁵ “Zayavleniye Uçastnikov Moskovskoy Konferensiyiy Ministrov Stran “Vosmerki” o Protivodeystviyi Terrorizmu”, **Diplomaticheskii Vestnik**, Sayı 11, Moskova 1999, s.18.

¹⁶ İbrahim, Kaya, “Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=3>, (22 Ekim 2004).

3. BM 1373 Sayılı Kararı

28 Eylül 2001 tarihinde, BM'nin barış ve güvenliğe karşı tehdit ile ilgili 7. Tüzüğü esasına göre Güvenlik Konseyi 1373 sayılı kararı kabul etmiştir. Bu karar ile 11 Eylül 2001 tarihinde New York, Washington ve Pennsylvania'da gerçekleşen terörist saldırılar kınanmış ve bu tür eylemleri önlemekte kararlı olunduğunu belirtmiştir.

1373 sayılı karar ile Güvenlik Konseyi'nin 15 üyesinin de dâhil olduğu Kontra-Terörizm Komitesi (KTK)¹⁷ kurulmuştur. KTK, devletlerin 1373 sayılı karar doğrultusunda hareket etmelerini kontrol etmekte ve devletlerin terörizme karşı mücadelesi için daha geniş olanaklar sunmaya çalışmaktadır. KTK, 1373 sayılı kararın bir kontrol mekanizması olarak çalışmaktadır.

Bu karar doğrultusunda BM Güvenlik Konseyi bütün uluslararası kurumlar ile irtibata geçti. Güvenlik Konseyi'nin 6 Mart 2003 tarihinde yaptığı özel konferansta bu kurumların terörizme karşı mücadele için belirlenen standart ve kodeksler hakkındaki bilgileri devletlerle paylaşması ve gerektiği zaman devletlerin anlaşmalarda belirtilen kararlar doğrultusunda hareket etmelerine yardım etmesi kararlaştırılmıştır.¹⁸

1373 (2001) sayılı karar, bütün devletlerin terörizmin her türüne ve şekline karşı bir mücadele başlatmasını öngörmektedir. Bu karar doğrultusunda devletlerin aşağıdaki kurallara uymaları gerekmektedir:

- Terörist örgütlere mali yardımların yapılmasını önlemek: 1(a), (b), (c) ve (d) paragrafları
- Teröristlere mülteci statüsü verilmemesi ve her türlü destek taleplerini reddedilmesi: 2(a), (c), (d), (g) ve 3(f), (g) paragrafları
- Terörist faaliyette bulunan her örgüt hakkındaki bilgileri diğer devlet hükümetleriyle paylaşmak: 2(b) ve 3(a), (b) ve (c) paragrafları
- Bu tür faaliyetlerde bulunan şahısların takibi, soruşturulması ve tutuklanma aşamasında devlet hükümetleri ile işbirliğinde bulunmak: 2(b), (f), 3(a), (b) ve (c) paragrafları¹⁹

¹⁷ Kontra-terörizm kavramı terörizmi önlemek, caydırmak ve aynı zamanda terörizme karşılık vermek anlamında kullanılan, önlemlerin saldırgan karakterini belirten yaklaşımdır. Bkz, Silja, Vöneky, "The Fight against Terrorism and the Rules of the Law of Warfare", **Terrorism as a Challenge for National and International Law: Security Versus Liberty?**, Berlin, Heidelberg, 2003, s.2.

¹⁸ "Mejdnarodniye Kodeksi, Standartı i Peredovoy Opiť", <http://www.un.org/russian/document/sdocs/committees/1373/codes.html>, (2003)

¹⁹ "Chto Trebuyet KTK ot Gosudarstv?", <http://www.un.org/russian/document/sdocs/committees/1373/ask.html>, (2003).

1373 sayılı karar devletlerin iç hukukunu, çalışma mekanizmasını ve uluslararası işbirliğini de kapsama alanında tutmaktadır.

KTK, devletler ile daha etkili ve sistemli bir çalışma düzeni sağlamak için 3 etaplı bir analiz belirtmiştir.²⁰

i. ETAP A

İlk başta KTK, 1373 sayılı karar doğrultusunda devletlerin bütün faaliyet alanlarında terörizme karşı, özellikle de terörizmin finanse edilmesine karşı mücadele için gereken yasaların olup olmadığına dikkat etmektedir. Devletlerin bu tür yasaları olmadan terörizmi önlemek, terörizmle mücadele etmek ve terörist faaliyetlerde bulunan ya da onlara destek verenlerin yargılanması mümkün olmadığı için KTK bu tür yasalara çok önem vermektedir. Terörizmin finanse edilmesine karşı mücadele, en önemli meselelerden biri olarak Etap A'da yer almaktadır; çünkü 1373 sayılı kararın 1. paragrafında terörizmle mücadelenin bu noktasına özel bir yer ayrılmaktadır. Devletler tarafından verilen raporların detaylı ve düzenli bir şekilde incelenmesi için ETAP A'ya KTK'nın bu aşamayla ilgili hiçbir önerisi ve eleştirisi kalmayana dek özel bir önem verilmeye devam edilecektir.²¹

ii. ETAP B

Devletler, 1373 sayılı karar doğrultusunda yasaları kabul ettikten sonra bir başka etaba geçilebilir. Bu aşamada devletlerin, 1373 sayılı kararın bütün sorumlulukları ve bağımsız bir hukuk çerçevesi ile devreye girmesi için hazırlıklı olmaları gerekmektedir; bununla birlikte 1373 sayılı kararda belirtilen bütün yasa ve kararların faaliyete geçebilmesi için çalışma mekanizmalarının da güçlendirilmesi gerekmektedir. Daha önce biriken tecrübe göze alınarak B Aşaması etkili ve konuya yönelik çalışma mekanizması ile birlikte 1373 sayılı kararın bütün faaliyetini kapsayan ya da teröristlerin örgütleri için yeni üyeler toplamasını ve teröristlerin bir devletten başka bir devlete geçişlerini engelleyen, teröristlere sığınmak verilmesini ve terörist veya terörist örgütlere yapılan diğer aktif ya da pasif yardımların yapılmasını yasaklayan faaliyetleri de kapsayabilir. Etkili bir çalışma mekanizması aşağıdaki noktalara değinmektedir:

²⁰ “Opredeleniye Prioritetov, Rezolyursiya 1373”,

(<http://www.un.org/russian/document/scdocs/committees/1373/priorities.html>, (2003).

²¹ “Chto Trebuyet KTK ot Gosudarstv?”,

<http://www.un.org/russian/document/scdocs/committees/1373/ask.html>, (2003).

- Güvenlik ve istihbarat organları tarafından terörist faaliyetlerde bulunan ve onlara destek verenlerin araştırılması, izlenmesi ve tutuklanması
- Gümrük, göç ve sınır kontrol hizmetleri tarafından teröristlerin geçişlerinin ve teröristlere sığınak verilmesinin engellenmesi
- Teröristlerin silah ulaşımını önleyecek mekanizma²²

iii. ETAP C

Farklı ülkelerde bu tür faaliyetlerin farklı şartlarda gerçekleştiğini göze alarak sorunların çözümü de tek bir yöntemle yapılmayacaktır. KTK, her devletin kendine göre tedbir alması gerektiğini kabul etmekle birlikte; devletlerin 1373 sayılı kararın hızlı bir şekilde faaliyete geçmesi için girişimde bulunmaları gerektiğini de belirtmektedir. KTK'nın 1373 sayılı karar doğrultusunda faaliyete geçen, iç hukuk ve çalışma mekanizmasını bu karardaki düzenlemeye göre şekillendiren ve başta dikkat edilmesi gereken ülkeler listesinden çıkan devletler ile irtibata geçmesi gerekmektedir. Bu durumda KTK, A ve B Etaplarında ulaşılan sonuçları inceleyerek C Etapın kontrolünü üstlenecektir. Bütün bu etaplar aşıldıktan sonra KTK, yukarıda belirtilen etaplardaki görevleri değiştirerek yeni bir faaliyete yol açabilir.²³

4. Avrupa Birliği Düzenlemeleri

11 Eylül 2001 terörist saldırı arından önce AB terör konusunda kararlı ve istikrarlı bir politika sergilemekten kaçınmıştır. Teröristlerin destekçisi olan “özgürlük savaşçısı” söylemi ve terörizm ile insan hakları arasında kesin bir sınır oluşturmama hatası, teröristler tarafından birçok kez kullanılmıştır. AB, bu hata sonucu ve insan hakları söylemi altında bazı zamanlarda teröristleri koruyucu bir tutum sergilemiştir. Örneğin 2002 yılında PKK'nın terör listesine eklenmesi ve hesaplarının dondurulmasını kararını iptal ettiğini duyurarak Türkiye'yi derinden etkileyen terör olaylarını hiçe saymıştır. Fakat Amerika ve Avrupa'yı derinden sarsan saldırılarından sonra AB'nin terör konusundaki tutumu değişmiştir ve AB terörizmle ilgili bakışını yeniden gözden geçirme gereği duymuştur.

Daha önce terör konusunda fazla girişimde bulunmayan AB, saldırıları kınayarak terörizme karşı mücadele için yapılan bütün faaliyetlerde yer

²² “Çto Trebuyet KTK ot Gosudarstv? Opredeleniye Prioritetov, Rezolyutsiya 1373”
<http://www.un.org/russian/documen/sdocs/committees/1373/priorities.html>, (2003).

²³ “Çto Trebuyet KTK ot Gosudarstv? Opredeleniye Prioritetov, Rezolyutsiya 1373”,
<http://www.un.org/russian/documen/sdocs/committees/1373/priorities.html>, (2003).

alacağını belirtmiştir.²⁴ Bu çerçevede teröre ilişkin mevcut düzenlemelere ek düzenlemeler geliştirmiştir. Bunlardan biri, AB Komisyonu tarafından sunulan tutuklama ve iade emri uygulama önerisi ve 19 Eylül 2001 yılında imzalanan Terörle Mücadele Konusunda Çerçeve Kararı'dır.²⁵

2001 yılında Brüksel'de toplanan Avrupa liderleri, BM çatısı altında AB üye ülkeleri ve ABD ile birlikte aday ülkelerin, Rusya Federasyonu, Arap ve Müslüman ülkelerin ve terörizme karşı mücadele içinde yer almak isteyen bütün müttefiklerin de katılabileceği geniş anti-terörizm koalisyonu kurma çağrısında bulunmuştur.²⁶

Terörizme karşı mücadele konusunda AB tarafından iki önemli adım atılmıştır. Birincisi bütün güvenlik organlarının işbirliğini pekiştirmek ve bütün AB üyesi ülkelerde etkili olacak tek tutuklama emri uygulamaktır.²⁷ Bundan sonra Avrupa çapında uygulanan tek tutuklama emri Avrupa'daki güvenlik organlarının birbiri ile doğrudan irtibat kurmasını kolaylaştırarak tutukluların engellere takılmadan hızlı bir şekilde iadesinin yapılmasını sağlayacaktır. Ortak bildiriye özel olarak prosedürlerin uygulanması sırasında bütün demokratik hakların ve insan haklarının uygulanacağı belirtilmiştir.²⁸

AB, dönemin kritik durumunu göze alarak adalet ve içişleri bakanlarını gereken bütün önlemleri almakla görevlendirmiştir. Bunun dışında kısa bir süre içerisinde, terörist faaliyetlerde bulunmasından şüphelenilen bütün şahıs ve kurumların kontrolünün yapılması ve tek bir bilgi dosyası oluşturulması teklif edilmiştir. Böyle bir adım Avrupa çapında bilgi alışverişini kolaylaştıracaktır. Diğer bir adım, Europol'un²⁹ katılımıyla bütün istihbarat servislerinin ve özelleştirilmiş anti-terörist grupların birleştirilmesi olmuştur. Europol'un kendisine de Amerikan partnerler ile

²⁴ "Proposal for a Council Framework Decision on Combating Terrorism", www.europa.eu.int, (29 Eylül 2001).

²⁵ Karar hakkında daha fazla bilgi için bkz , Proposal for a Council Framework Decision, Commission of the European Communities, Brussels, www.europa.eu.int, (19 Eylül 2001).

²⁶ Andrey, Kolichev, "So Zlom Borotsya Soobsha, Evropeyskiy Soyuz Prizval Vse Strani Splotitsya v Borbe s Terrorizmom", http://www.delrus.ccc.eu.int/em/16/eur16_01.htm, (Ekim 2001).

²⁷ Proposal for a Council Framework Decision on the European Arrest Warrant and the Surrender Procedures between the Member States, www.europa.eu.int, (29 Eylül 2001).

²⁸ Andrey, Kolichev, "So Zlom Borotsya Soobsha, Evropeyskiy Soyuz Prizval Vse Strani Splotitsya v Borbe s Terrorizmom", http://www.delrus.ccc.eu.int/em/16/eur16_01.htm, (Ekim 2001).

²⁹ Daha fazla bilgi için bkz, Evropol, European Law Enforcement Cooperation, <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=orgchart> , (2002)

işbirliğini daha aktif bir şekle getirmesi ve ortak bir sözleşme imzalaması önerilmiştir.³⁰

Avrupa ülkelerinin liderleri Hindistan'ın BM çerçevesinde terörizme karşı mücadele için ortak bir anlaşma imzalamaya teklifini kabul ettiler. Belgede hava taşıtlarının güvenlik tedbirlerinin güçlendirilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir.³¹ Bu görev Ulaştırma Bakanlarına verilmiştir. Burada silahların sınıflandırılması, ekibin teknik hazırlığı, bagajın kontrolü, pilot odalarına ulaşımının kısıtlanması ve Avrupa güvenlik standartlarının uygulanması söz konusudur.

Aralık 2001'de AB'nin Laken toplantısında Avrupa ülkelerinin uluslararası terörizme karşı mücadele konusunda genel yaklaşımları belirlenmiştir. Belgede, AB üye ülkelerinin güvenlik ve savunma konusunda ortak Avrupa politikası çerçevesinde terörist tehditlere karşı önlemler alacağı belirlenmiştir. Bu belgenin bir sonucu olarak İspanya'nın teklifi üzerine ortak Avrupa tek tutuklama kararı, ayrılıkçı örgütlerin finans kaynaklarının dondurulması ve AB sınırları içerisinde bulunması yasaklanan terörist örgütlerin listesinin düzenlenmesi ile ilgili anlaşmalar imzalanmıştır.³² Avrupa tek tutuklama kararı doğrultusunda, AB üye ülkelerinin herhangi birinde suç işleyen şahsın aranması durumunda ilgili şahıs bütün üye ülkelerde aynı sıfatla aranacaktır ve şahsın aynı şekilde yargılanıp cezalandırılacağı hükmü verilmiştir. Bunun dışında üye ülkelerin terörizmle mücadele ile ilişkin etkili ceza kanunlarına sahip olmaları ve terörizme karşı uluslararası işbirliğini güçlendirecek önlemleri almaları gibi hükümler belirtilmiştir. Kararda hangi hedefe yönelik olursa olsun terörün temel insan haklarını hedef aldığı için, hiçbir şekilde haklı yanı olmadığı belirtilmiştir.³³

³⁰ Andrey, Kolichev, "So Zlom Borotsya Soobsha, Evropeyskiy Soyuz Prizval Vse Strani Splotitsya v Borbe s Terrorizmom", http://www.delrus.cec.eu.int/em/16/eur16_01.htm, (Ekim 2001)

³¹ New York ve Washington'da yapılan terörist saldırılardan sonra AB üye ülkelerinin Ulaştırma Bakanları toplandı ve havayollarında güvenlik tedbirlerinin güçlendirilmesi konusu görüşüldü. Bakanlar iki temel tedbirlerin alınması konusunda anlaşıldılar. Birincisi, üye ülkelerin öngördüğü güvenlik tedbirlerin tüm ülkeler tarafından alınmasıdır. Tüm AB üye devletlerin uyması gereken normlar Avrupa Sivil Hava Uçaklar Komisyonu tarafından düzenlenmiştir. Örneğin bu normlar sadece el bagajların değil ayrı taşınan bagajların da kontrol edilmesini zorunlu kılmaktadır. İkinci olarak AB ülkelerin hava taşıtlarında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin aynı olması kararlaştırılmıştır. Bkz, Andrey, Kolichev, "So Zlom Borotsya Soobsha, ES Usilivayet Bezopasnost Vozdushnih Polyetov", http://www.delrus.cec.eu.int/em/16/eur16_01.htm, (Ekim 2001)

³² "Evropeyskaya Sistema Predotvrasheniya Teraktov", (Der.) A, Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/ (2004)

³³ Proposal for a Council Framework Decision, Commission on the European Arrest Warrant and the Surrender Procedures between the Member States, www.europa.eu.int, (29 Eylül 2001).

Bütün bu gelişmelere karşın üç yıl sonra, AB içindeki özel güvenlik güçlerinin terörizme karşı mücadelede yeteri kadar hazırlıklı olmadığı ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak 17 Şubat 2004'te Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya İçişleri bakanları dört ülke arasında ortak bir güvenlik sistemi kurulması ile ilgili anlaşma imzalamışlardır. Bu konuda İçişleri bakanları, devlet bakanları ve Parlamento tarafından terörizmle mücadele kanun tasarısı hazırlanarak söz konusu ülkelerde terörist karşıtı politikaların temeli oluşturulmuştur. Bu tür kanun örneklerine Fransa ve İspanya tarafından hazırlanan belgeler gösterilmektedir.³⁴

Mart 2004'te Madrid'de gerçekleşen terörist saldırılardan sonra Avusturya terörizme karşı ortak Avrupa özel hizmeti kurma teklifinde bulunmuştur. Avusturya, Avrupa güvenliğinin tek bir analitik servise ihtiyacı olduğunu vurgulamıştır. Fakat Avrupa'nın en büyük beş ülkesi olan Almanya, İngiltere, Fransa, İspanya ve İtalya tarafından bu fikir reddedilmiştir. 2004 yılında dönem başkanı olan İrlanda, Avrupa'da bu tür örgüt olarak Europol'un varlığını hatırlatmıştır.³⁵

Sonuçta ortak bir karara varılarak AB terörizme karşı mücadele koordinatörlüğünün kurulmasına karar verilmiştir. Bu karar, saldırılardan hemen sonra yapılan ani İçişleri bakanları toplantısı sırasında alınmıştır. Koordinatörün görevleri arasına Avrupa ülkeleri sınırları içerisindeki bütün kontra-terörizm faaliyetlerini birleştirme, istihbarat servislerini geliştirme, güvenlik sağlama ve finans kaynaklarının kontrolü girmektedir. Fakat Avrupa Birliği'nin ESİSC istihbarat ve güvenlik sağlama stratejik merkezinin uzmanlarına göre koordinatör sadece sembolik bir görev taşımaktadır. Üstelik Avrupa tek tutuklama kararı ancak Madrid'de gerçekleşen terörist saldırılardan sonra yürürlüğe girmiştir.

AB, biyometrik bilgilerin işlenmesi kararını 2004'ün sonuna kadar onaylatıp 2005'in sonuna kadar da yürürlüğe girmesini sağlamayı planlamıştır.³⁶

Mart 2004'te (Madrid'de gerçekleşen terörist saldırılardan iki hafta sonra) Hollandalı Gijs de Vries anti-terörist faaliyetlerin koordinatörü olarak belirlenmiştir. Bu süreçte AB, güvenliğin pekiştirilmesi için yeni projeler uygulama yoluna devam etmiştir. Nitekim 2 Aralık 2005'te AB tarafından yeni doküman paketi kabul edilmiştir. Bu pakette en merkezi yer anti-terörist

³⁴ “Evropeyskaya Sistema Predotvrasheniya Teraktov”, (Der.) A, Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/, (2004).

³⁵ “Evropeyskaya Sistema Predotvrasheniya Teraktov”, (Der.) A, Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/, (2004).

³⁶ “Evropeyskaya Sistema Predotvrasheniya Teraktov”, (Der.) A, Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/, (2004).

stratejilere verilmiştir. AB, terörizmle mücadelesini dört yön üzerinde yapmayı planlamaktadır. Bunlar, terörist saldırıların önlenmesi, sınırların korunması, terörizmle şüphelenenlerin takip edilmesi ve olası saldırıların sonuçlarını toparlamaya hazırlıklı olmaktır.

Tehdit önleme çalışmalarını Avrupalılar, terörist örgütlerin yeni üye bulmalarını engellemekle başlatmayı planlamaktadırlar. Burada en çok hapis ve dini okullardaki durumları kontrol etmek ve İslam toplumundaki radikal marjinalerin etkinliklerini azaltmak gerekmektedir. Bunun için, Avrupa’da Müslümanlık’ın öğretilmesini sağlamayı ve hatta “kendi imamlarını” yetiştirmeyi planlamaktadır. Bunun dışında Avrupa’daki göçmenlerin ekonomik ve sosyal durumları da ele alınarak geniş taraflı modernizasyon ve hayat standartlarını yükseltmeye yönelik çalışmalar başlatılacaktır.³⁷

AB sınırlarının korunması projesi insanların ve AB sınırları içerisine giren yüklerin kontrol edilmesini öngören çeşitli mekanizmalardan oluşmaktadır. Bu mekanizmalar geliştirilmeli ve terörizme karşı mücadele için çalıştırılmalıdır. AB liderleri yürürlükte olan vize sisteminin terörizme karşı mücadele için yeterli olmadığını kabul edip Avrupa sınır ajansı kurmaya karar vermişlerdir. Reformlar sayesinde teröristlerin Avrupa sınırları içerisine kanun dışı yollarla girmeleri engellenecek, sivil vatandaşların da resmi yollarla girişleri kolaylaşacaktır.

Teröristlerin takibi için Avrupa’da yürürlüğe giren tek Avrupa tutuklama emri dışında, birliğin herhangi bir ülkesinde teröristlere karşı bulunan delilin AB üyesi olan her ülkede kabul edilmesi kanunu eklenmiştir. İzleri birkaç ülkede bulunan suçların soruşturulması için birkaç AB üye ülkesi ile birlikte “Ortak soruşturma ekibi” kurulması planlanmaktadır.³⁸

AB’nin terörist faaliyetlerin finanse edilmesine karşı başlattığı mücadelesi (FATF) adlı finansal suçlara karşı savaşan uluslararası grubun katılımıyla gerçekleşmektedir. Mücadelede “Europol” ve “Eurojust” gibi AB’nin polis ve adliye görevini üstlenen birlikler de yer almaktadır.³⁹

AB’nin terörizme karşı daha etkili bir mücadele yürütmesi için kurulan önemli komitelerden ikisi aşağıda daha detaylı bir şekilde ele alınacaktır:

³⁷ Sergey, Utkin, “ Borba s Terrorizmom, Evropeyskiy Proyekt, Evropa Usilit Yedinnuyu Slijbu Bezopasnosti”, <http://www.prognosis.ru/news/secure/2005/12/13/uss.html>, (13 Aralık 2005).

³⁸ Sergey, Utkin, “ Borba s Terrorizmom, Evropeyskiy Proyekt, Evropa Usilit Yedinnuyu Slijbu Bezopasnosti”, <http://www.prognosis.ru/news/secure/2005/12/13/uss.html>, (13 Aralık 2005).

³⁹ Sergey, Utkin, “ Borba s Terrorizmom, Evropeyskiy Proyekt, Evropa Usilit Yedinnuyu Slijbu Bezopasnosti”, <http://www.prognosis.ru/news/secure/2005/12/13/uss.html>, (13 Aralık 2005).

i. CODEXTER

Uluslararası uzmanlar komitesi CODEXTER, AB'nin terörizme karşı mücadeledeki katkılarını analiz ve koordine etmekle görevlidir. CODEXTER uzmanları, şahitlerin ve adliye organları ile işbirliği olan ve soruşturma için destekte bulunan şahısların korunması için bir uluslararası hukuk normu hazırlanması kararı almıştır. CODEXTER, Avrupa Bakanlar Kurulu Komitesi'ne terörizm kurbanlarının daha iyi korunması, desteklenmesi ve bunlara tazminat ödenmesi için proje çalışmalarını sunmuştur. Bunun dışında Komite her devletin terörizme karşı mücadele olanaklarını analiz etmektedir. CODEXTER'a uluslararası hukuk düzenlemelerinde açık bırakılan konuların yeniden gözden geçirilmesi için bir veya birkaç kararname hazırlama yetkisi de verilmiştir.⁴⁰

18–20 Ekim 2005 tarihleri arasında CODEXTER uzmanları tarafından hazırlanan Konvansiyon'un ilk projesi incelenmiştir. Bu proje, terörizme karşı mücadele ile ilgili normlarda açık bırakılan konuların tekrar işlenmesi için uluslararası nitelikte bir dokümandır.⁴¹

ii. EUROPOL

Europol, AB üye ülkelerinde soruşturma ve takip faaliyetlerini üstlenen ve ayrıca uluslararası suç örgütleri hakkında bilgi toplamak ve bilgi alışverişinde bulunmakla görevli Avrupa polis kurumudur. Kurumun kuruluş amacı uluslararası suçlara karşı mücadeledir. Bunun dışında önemli faaliyetleri arasına terörizm, silah ve uyuşturucu kaçakçılığına karşı mücadeleye girmektedir.⁴²

Europol'ün kuruluşu AB'nin 1991 yılında gerçekleşen Lüksembourg Kurulu'nda belirlenmiştir. 1992 yılında Maastricht Anlaşması çerçevesinde Europol'ün uyuşturucu kaçakçılığına karşı birimi şeklinde yürürlüğe girmiştir (Europol Drug Unit).

1 Temmuz 1999'dan itibaren tam faaliyete geçmiştir.⁴³ Europol'ün terörizme karşı mücadele çerçevesinde;

- Devletlerarası bilgi alışverişinde bulunması,

⁴⁰ “Komitet Ekspertov po Borbe s Terririzmom Soveta Evropi”, (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/, (2004).

⁴¹ “Komitet Ekspertov po Borbe s Terririzmom Soveta Evropi”, (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/, (2004).

⁴² Andrey, Motkov, “Evropeyskoye Politzeyeskoye Vedomstvo “Europol””, <http://www.krugosvet.ru/articles/102/1010295/1010295a1.htm>, (2005).

⁴³ “Konvensiyi o Evropole”, (Der.) A, Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/, (2004).

- Bilgi araştırma ve analizinde bulunması,
- Polis kurumlarını bilgilendirmesi,
- Yapılan soruşturmalara ilgili bilgileri soruşturmaya katılan ülkelere aktarması ve bilgi dosyasını devamlı yenilemesi ve incelemesi gerekmektedir.

Europol 2002 yılından itibaren AB üye devletlerinin yaptığı soruşturmalara katılmaya ve soruşturmaları denetlemeye hak kazanmıştır. Şu an Europol, Bulgaristan ve Romanya dâhil Avrupa Birliği'nin bütün üye devletlerinin polis hizmetlerini üstlenmektedir.⁴⁴

5. Küresel Terörle Mücadelede ABD Modeli

1970'li yılların başından beri her Amerikan yönetimi terörizm sorunu ile karşı karşıya gelmiş ve her yönetim bu sorunu kendine has yöntemleriyle çözmeye çalışmıştır.

Uluslararası terörizm devri 1972 yılında Münih Olimpiyatı'nda siyasi nedenlerden dolayı İsraili sporcuların öldürülmesiyle başlamıştır. Bu olaydan sonra, devlet teröristlerle irtibata geçmek, istihbaratı desteklemek ve uluslararası hukuku geliştirilmek gibi yöntemlerin anti-terörist stratejisinin birbirine bağlı elementleri olduğunu ve bu konularda Devlet Departmanı, Adalet Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve Federal Bureau of Investigation işbirliği düzenleyerek birlikte hareket etmeleri gerektiğini belirtmiştir.

Kontra-terörizm stratejisi ise Nixon ve Ford zamanında geliştirilen koordinasyon sorunları devlet departmanı sekreteri başkanlığı altındaki devlet komitesine verilmiştir. Bu komite çerçevesinde daha çok hava taşıtlarında güvenlik ve vize sistemindeki reformlarla ilgilenen çalışma grubu faaliyete geçmiştir.⁴⁵

Uluslararası düzeyde terörizme karşı mücadele koordinasyonu 1971 yılında kurulan Amerika Ülkeleri Organizasyonu (diplomatlara karşı yönlendirilen terörizmle mücadele) ve İnterpol çerçevesinde gerçekleşmeye başlamıştır. Ancak o zamanlar terörizm kritik tehlike boyutlarına ulaşmamıştır; bu yüzden de anti-terörizm mücadele koordinasyonu devlet düzeyinde yapılmamaktaydı. Bu konudaki değişimler Carter yönetimiyle başlamıştır. Terörizme karşı mücadele komitesi basitleştirilmiştir; ülke içi ve ülke dışı "anti-terörist" koordinasyon sorumluluğu Milli Güvenlik Kurulu, Devlet Departmanı ve FBI'ya verilmiştir.

⁴⁴ "Konvensiyiy o Evropole", (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr_europe/servicesreforms/, (2004).

⁴⁵ "Amerikanskaya Sistema Borbi s Terrorizmom", (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr_reform/uscounterterrorism/, (2004).

Terörizme karşı mücadeleyi en önemli devlet önceliği olarak belirleyen ilk Başkan Reagan olmuştur. Beyaz Saray'a göre, Sovyetler Birliği ve müttefikleri tarafından desteklenen teröristler, "sadece ABD'ye karşı değil bütün uygar dünyaya karşı bir savaş başlatmışlardı"⁴⁶. Bu tehlikeyi önlemek için Amerika'nın bütün diplomatik, ekonomik, hukuki, askeri ve istihbarat olanaklarını kullanması gerekmektedir. Bu amaçla bilgi alışverişinde bulunacak, yeni yaklaşımlar üretecek ve Milli Güvenlik Savunma Kurulu için belge hazırlayacak özel kurumlar arası komite kurulmuştur. Bu yapı I. Bush yönetimine kadar devam etmiştir; fakat Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ve terörizm tehdidinin azalmasından dolayı önemini kaybetmiştir. Kurumlar arası komite Devlet Departmanı kontra-terörizm koordinatörü yönetimi altında faaliyetini sürdürmüştür; bu sistem 1990'ların ortasına kadar devam etmiştir.⁴⁷

1990'lı yılların başında Amerikan yönetimi birçok kez terörizm sorunu ile karşı karşıya gelmeye başlamıştır. 1993 yılında, ABD Dünya Ticaret Merkezi'ne karşı yapılan bombalı saldırı⁴⁸, 1995'te Oklahoma City Eyalet Binasının bombalanması, 1998'de Tanzania ve Kenya'daki ABD Büyükelçiliklerine yönelik bombalı saldırı gibi bir dizi terörist saldırılara maruz kalmıştır. Saldırıların etkisi 11 Eylül terörist saldırıları kadar etkili ve yıkıcı olmasa da belli ölçüde korkuya neden olmuştur. Bu yüzden 1995 yılında Clinton yönetimi kontra-terörizm koordinasyonlarını yeniden Ulusal Savunma Güvenlik Kurumuna vermiştir. Daha sonra "terörist tehditlerine karşı güvenlik sağlama grubu" (Counterterrorism Security Group) olarak adlandırılan "Yardımcı Koordinasyon Grubu" oluşturulmuştur. Bu grup Devlet Departmanı, Savunma Bakanlığı, Genelkurmay, Adalet Bakanlığı, FBR ve FBI başkan yardımcıları ve temsilcilerinden oluşmaktaydı.

Milli Güvenlik Kurulu içinde zamanla anti-terörist faaliyetlerden sorumlu ayrı bir yönetim oluşmuştur. Bu yönetimin başkanlığı "anti-terör ve güvenlik milli koordinatörü" (National Coordinator for Security, Infrastructure Protection and Counter-Terrorism) statüsünü aldıktan sonra kontra-terörizm faaliyetleri için bütçe tahsislerini ayırma hakkına sahip olmuştur.

⁴⁶ "Amerikanskaya Sistema Borbi s Terrorizmom" (Amerikanın Terörizmle Mücadele Sistemi), (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, <http://studies.agentura.ru/tr/reform/uscounteriterrorssystem/>, (2004).

⁴⁷ "Amerikanskaya Sistema Borbi s Terrorizmom", (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, <http://studies.agentura.ru/tr/reform/uscounteriterrorssystem/>, (2004).

⁴⁸ Daha detaylı bilgi için bkz, Russell, Watson, Douglas, Waller, Bob, Cohn, Lucille, Beachy, "The Hunt Begins", **Newsweek**, Cilt 21, Sayı 9, 2001

Beyaz Saray, 2. Bush yönetimi altına geçince “terörist tehditlere karşı güvenlik sağlama grubu” Milli Güvenlik Kurulu’na bağlı “anti-terör ve milli hazırlık” komitesi olarak değiştirilmiştir.⁴⁹

6. 11 Eylül Sonrası Yaşanan Gelişmeler

ABD, saldırılardan hemen sonra öncelikle meşru müdafaa hakkını ilan etmiştir; bunun hemen ertesinde de sadece kendini değil, bütün dünyayı bu saldırıların muhatabı ilan ederek küresel destek arayışına girmiştir. ABD’nin dikkati odaklandığı uzun dönemli politikalarından, Amerika’nın güvenlik ihtiyaçlarına ve bu ihtiyaca hizmet edecek etkili araçlara çekilmiştir.⁵⁰

11 Eylül olaylarından sonra iç güvenlik sorunları ön plana çıkmıştır ve yurt savunmasını geliştirebilmek için bir takım örgütsel değişimlere gidilmiştir. ABD’nin iç güvenlik politikası ile yakından ilgilenecek olan “Ülke İçi Güvenlik Konseyi” (Homeland Security Council - HSC) ve “Savunma ve Güvenlik Bakanlığı” (Department of Homeland Security - DHS) kurulmuştur. Bakanlığın en önemli görevi “terörist eylemlerin” ABD sınırları içerisinde gerçekleşmesini engellemek, zararlarını azaltmak ve ABD’de gerçekleşen saldırı sonuçlarını ortadan kaldırmaya yardım etmektir. 2003 yılında yurt içi ve yurt dışında gerçekleşen terörizm faaliyetleri ile ilgili bütün bilgileri inceleyecek “Terörizm Tehditlerini Önleme Merkezi” (Terrorist Threat Integration Center - TTIC) kurulmuştur.

Eylül 2003’te Terörist Aktivitelerini Takip Merkezi (Terrorist Screening Center - TSC) kurulmuştur. Merkezin görevi belirlenen ve aranan bütün terörist örgütlerin ve teröristlerin listesini bir bilgi dosyasında birleştirmek olmuştur.

Ağustos 2004 tarihinde 9/11 Komisyonu’nun talebi üzerine Başkan Bush tarafından Milli Kontra Terörizm Merkezi’nin (National Counterterrorism Center-NCTC) kurulması için yeni bir sözleşme imzalanmıştır. Merkez daha önce kurulmuş TTIC’nin faaliyetlerini devralmıştır.⁵¹

Yurt savunması konusunda yetki, en önemli askeri birimlerden biri olan Kuzey Komutanlığı’na (NORTHCOM) verilmiştir. Bu birim ABD içerisinde oluşabilecek bir acil durumda sivil otoritelerle işbirliğine girerek gereken tedbirlerin alınmasını sağlamaktadır. Önceden Ortak Kuvvetler

⁴⁹ “Amerikanskaya Sistema Borbi s Terrorizmom”, (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, <http://studies.agentura.ru/tr/reform/uscounteriterrorssystem/>, (2004)

⁵⁰ Didem, Yaman, “11 Eylül Sonrasında ABD: Algılamalar, PsikolojikYansımalar ve Yasal Düzenlemeler”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, <http://www.usak.org.uk/junction.asp?docID=345&ln=TR>, (2004), s. 25

⁵¹ “Amerikanskaya Sistema Borbi s Terrorizmom”, (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, <http://studies.agentura.ru/tr/reform/uscounteriterrorssystem/>, (2004).

Komutanlığı'nca (Joint Forces Command) gerçekleştirilen faaliyetler artık bu birime devredilmiştir.⁵²

Savunma konusunda diğer bir yetkili birim Amerikan Savunma Birimi'dir (Department of Defence-DoD).⁵³ Amerikan Savunma Birimi yurt savunması dışında ülke sınırlarını çeşitli saldırılardan korumakla görevlidir. Bunun dışında saldırı veya diğer acil durumlarda sivil destekte bulunmak üzere hükümet veya yerel yönetime gerekli askeri yardım sağlamakla yükümlüdür.⁵⁴

Sonuç

ABD'ye yapılan 11 Eylül saldırılarından sonra Amerika başta olmak üzere bütün dünya alarına geçmiştir. Terörizmin artık hiçbir sınır tanımayacağı ve küresel bir tehdit haline geldiği anlaşılmıştır. Terörizme karşı yapılan ilk müdahale saldırılardan sorumlu tutulan El Kaide terör örgütü lideri Usame bin Ladin ile ilişkileri bulunan Taliban rejimine ve Afganistan'a karşı geniş çaplı bir askeri operasyon başlatılmasıyla belirlenmiştir. Bu operasyonun meşruluğu ne kadar tartışılrsa da sonuç olarak BM Anlaşması'nın 51. maddesine dayanarak meşru müdafaa hakkı esasında yapıldığı bildirilerek bu saldırılar meşrulaştırılmıştır. Daha sonra 2002 yılında kabul edilen Ulusal Güvenlik Stratejisinde belirlenen “önleyici meşru müdafaa” kavramı ile Amerika'nın terörizme karşı savaş adına attığı bütün adımlar meşrulaştırılmıştır.

Fakat terörizme karşı savaş sloganıyla yapılan müdahaleler henüz bir sonuç getirmemiştir. 11 Eylül saldırıların gerçek sorumluları tespit edilemediği gibi henüz beklenen barış da sağlanamamıştır. 11 Eylül'den sonra Londra ve Madrid'e yapılan saldırılar teröristlerin ABD'nin ilan ettiği savaşı kabul ettiklerini ve kendi kurallarına göre yürüteceklerini belirlemiştir.

Irak'ta yapılan çatışmalar gün geçtikçe daha çok can almaya devam ettiği gibi terörizm tehdidi daha çok zirveye tırmanmaktadır. Irak'ta yapılan savaş artık bir şekilde amacını aşmış ve Şii-Sünni çatışmasına dönüşmüştür.

⁵² Didem, Yaman, “11 Eylül Sonrasında ABD: Algılamalar, PsikolojikYansımalar ve Yasal Düzenlemeler”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, <http://www.usak.org.uk/junction.asp?docID=345&ln=TR> (2004), s. 27.

⁵³ S.C. David, Chu and Nurith Berstein, “Decision-making for Defence”, Stuart Johnson, Martin Libicki & Gregory F (Der), *New Challenges, New Tools for Defense Decision making*, RAND, 2003.

⁵⁴ The National Security Strategy of the United States of America; Seal of the President, Eylül 2003.

Bununla birlikte radikal İslam konsepti özellikle gençler arasında gittikçe popülerite kazanarak, her gün yeni bir terörist adayını daha hazırlamaktadır.

Terörizme karşı savaş sadece Amerika'yı değil bütün dünyayı ilgilendiren bir konudur. Bu yüzden terörizme karşı mücadele sırasında tüm ulusların iş birlik kurması gerekmektedir.

Bunun için ilk olarak terörizm kavramının genel kabul gördüğü tanımlaması yapılmalıdır. Bununla birlikte devletlerarasında terörizme karşı ortak bir savunma politika uygulanmalı ve terörizme yapılan her türlü destek yasaklanmalıdır.

Gelişmelere göz attığımız zaman görülen şu ki, terörizme karşı ancak ortak bir savunma politikası tasarlandığı ve belirlendiği şekilde uygulandığı takdirde belirli bir sonuca ulaşılabilecektir.

KAYNAKÇA

- Başeren, Sertaç H., “İnsan Hakları ve Terörizm”, **İnsan Hakları ve Güvenlik** içinde, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, No: 1, Ankara, 2001.
- David S.C. Chu and Nurith Berstein, “Decisionmaking for Defense”, Stuart Johnson, Martin Libicki and Gregory F. Treverton (Edt.), *New Challenges, New Tools for Defense Decisionmaking*, RAND, 2003.
- Kaya, İbrahim, “Uluslararası Terörizmin Yasaklanması Çabaları”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=3>, (22 Ekim 2004).
- Kolichev, Andrey, “So Zlom Borotsya Soobsha, Evropeyskiy Soyuz Prizval Vse Stranı Splotitsya v Borbe s Terrorizmom”, http://www.delrus.cec.eu.int/em/16/eur16_01.htm, (Ekim 2001).
- Motkov, Andrey, Evropeyskoye Politzeyskoye Vedomstvo “Europol”, <http://www.krugosvet.ru/articles/102/1010295/1010295a1.htm>, (2005).
- Sergey, Utkin, “Borba s Terrorizmom, Evropeyskiy Proyekt, Evropa Usilit Yedinnuyu Slijbu Bezopasnosti”, <http://www.prognosis.ru/news/secure/2005/12/13/uss.html>, (13 Aralık 2005).
- Wardlaw, Grant, “Political Terrorism: Theory, Tactics and Countermeasures”, London, Cambridge University Press, 1982.
- Zafer, Hamide, “Sosyolojik Boyutuyla Terörizm”, Beta Basın Yayın, İstanbul, 1999.

- “Amerikanskaya Sistema Borbı s Terrorizmom”, (Der.) A. Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva,
<http://studies.agentura.ru/tr/reform/uscounteriterrorssystem/>, (2004).
- “Chto Trebuyet KTK ot Gosudarstv?”,
<http://www.un.org/russian/documen/scdocs/committees/1373/ask.html>,
(2003).
- “Deyatelnost Organizatsiyi Obyedinyennih Natsiy v Oblasti Borbı s Terrorizmom”,
<http://www.un.org/russian/documen/scdocs/committees/1373/action.html>, (9 Aralık 1994).
- “Evropeyskaya Sistema Predotvrasheniya Teraktov”, (Der.) A, Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva,
http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/, (2004).
- “Konvensiyiy o Evropole”, (Der.) A, Soldatov, İrina, Borogan, Marina, Latisheva, http://studies.agentura.ru/tr/_europe/servicesreforms/,
(2004).
- “Mejdunarodniye Kodeksi, Standartı i Peredovoy Opıt”,
<http://www.un.org/russian/documen/scdocs/committees/1373/codes.html>, (2003).
- “Opredileniye Prioritetov, Rezolyursiya 1373”.
<http://www.un.org/russian/documen/scdocs/committees/1373/priorities.html>, (2003).
- “Proposal for a Council Framework Decision on Combating Terrorism”,
www.europa.eu.int, (29 Eylül 2001).
- Report of the Ad Hoc Committee Established by General Assembly
Resolution 51/210 of 17 December 1996 Fifth Session, A /56/37, 13
Şubat, 2001.
- “Zayavleniye Uçastnikov Moskovskoy Konferensiyiy Ministrov Stran
“Vosmerki” o Protivodeystviyi Terrorizmu”, Diplomaticeskıy Vestnik,
Sayı 11, Moskova 1999, s. 18.